

RISE, EVALUERING OF FREMTID

Frank Oudshoorn

Koldkærgård, 16 jan 2017

Den Europæiske Landbrugsfond for Udvikling af Landdistrikterne:
Danmark og Europa investerer i landdistrikterne

Se EU-Kommissionen, Den Europæiske Landbrugsfond for Udvikling af Landdistrikterne

STØTTET AF
fonden for
økologisk landbrug

PROGRAM

Kl. 13.00 RISE vurderingen, tal og fakta fra 3 års erfaring (Frank Oudshoorn)

Kl. 13.30 RISE og markedsføring (Gustaf Bock)

Kl. 14.00 Strategisk udvikling af bedriften vha. RISE (Solvejg Petersen)

Kl. 14.30 kaffe

Kl. 15.00 diskussion om RISE fremover med indledning af konsulenter:

Spørgsmål der bl.a. diskuteres er:

Kan RISE vurderingen bruges til konkrete forbedringer på bedriften?

Kan RISE analysen bruges som optakt til strategisk udvikling?

Hvad må analysen koste, hvis den laves hvert 4. år?

Vil det være muligt at lave en delt finansiering med aftager virksomheder?

Kan RISE bruges som kunde oplysning?

Kl. 16.00 Slut

RISE, FORMÅL, ERFARINGER, FAKTA

Kort lidt om historien bagved, og forløbet

Resultater af de første 50 analyser

Forløb af bæredygtighedstjek, indtil nu

Bæredygtig udvikling af landbrug, hvad er det ?

Landbrugspraksis der kan overgå til næste generation uden at have forringet rammebetingelserne for driften og samfundet

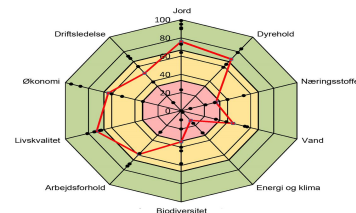
Landbrugspraksis der bidrager til forbedring af rammebetingelserne for landbrug og samfundet

LANDBRUG OG FØDEVARES ØKOLOGIUDVALG BESLUTTER I 2013 AT BÆREDYGTIGHED ER ET VIGTIGT INDSATSOMRÅDE.

- Krav om dokumenteret bæredygtighed stiger. Vi forbedrer troværdighed og sporbarheden overfor forbrugerne.
- Understøtter salg og eksportmulighederne.
- Vi giver bedrifterne indsigt i en vej til bæredygtigt/levedygtigt/robust udvikling
- Vi giver landmændene et redskab til at tage lån og giver kreditorerne en bedre mulighed for at vurdere bedriften, lave strategiske beslutninger
- Analyseresultaterne kan bruges til dialog med NGO'er, myndigheder, naboer, kunder....
- Giver mulighed for helhedsvurdering (af data), kontekst, egne valg
- Vi medvirker til at vi i Danmark og i EU har en vis fælles forståelse for, hvad der er bæredygtigt

HVORFOR : **R**ESPONSE **I**NDUCING **S**USTAINABILITY **E**VALUATION (**R**ISE)

RISE er videnskabeligt dokumenteret både mht. beregningerne og proceduren

RISE er internationalt, brugt i >50 lande og findes på 9 sprog, lavet > 3000 analyser

Værktøjet er serverbaseret, velfungerende software.

Værktøjet er og bliver løbende udviklet gennem 17 år

Norm og reference data indføres regionalt

Kan bruges for alle sektorer og systemer

Har fungeret i mange år, mindre risiko for ophør

Præsentation er overskueligt, kan bruges i praksis

EVALUERING AF RISE I FORHOLD TIL ANDRE VÆRKTØJER

Sammenligning mellem:

RISE, Schweiz, landbrugsfakultet

Public Goods tool fra England (samfundsværdier)

SAFA tool, udviklet i Europæisk regi.(konsensus ?)

IDEA, Fransk værktøj.

Vurderet på:

Normative aspekter, såsom målsætning, skala, scoring

Systemiske aspekter såsom simplicitet, tilstrækkelighed,

Procedure aspekter såsom data korrekthed, brugervenlighed, gennemskuelighed

Evalueringens aspekter såsom kommunikativ, kompleks, akkurat

RESULTAT SAMMENLIGNING

Landmænd opfattede RISE som det mest relevante redskab til at få indsigt i bæredygtighed af deres gård, fordi dette værktøj er baseret på input af kvantitative data og bruger en særlig tilgang ved hjælp af regionale data. Andre faktorer, der bidrager til den opfattede relevans af de fire værktøjer var brugervenlighed, kompleksitet af værktøjet, sprogbrug, og objektivitet.

DER ER CERTIFICEREDE BÆREDYGTIGHEDSKONSULENTER I HELE LANDET

LMO

Jan Bjørnkjær
Jensen

Thor Bjørn
Kjeldbjerg

vestjysk
landboforening

Karsten
Simonsen

Frank
Oudshoorn

Henning
Sørensen

Niels Finn
Johansen

LandboSyd

Birgitte Popp
Andersen

Poul Erik
Nielsen

Tove
Serup

gefion

Marianne
Tesdorpf

KOMPETENCE UDVIKLING BÆREDYGTIGHEDS VURDERING

2014: 50 bedrifter, og deres aftager virksomheder.

Uddannelse af certificerede konsulenter

Reference værdier for regionale data

Specifikke afgrøder og dyretyper for Danmark

Tilpasning af rapporten og handlingsplanen

Møder med virksomheder for interaktiv udvikling

UDVIKLINGSCENTER FOR
HUSDYR
PÅ FRILAND

@
AARSTIDERNE.COM
jordforbindelse

ANDRE VIRKSOMHEDER I 2015/2016

Økologisk svinekød

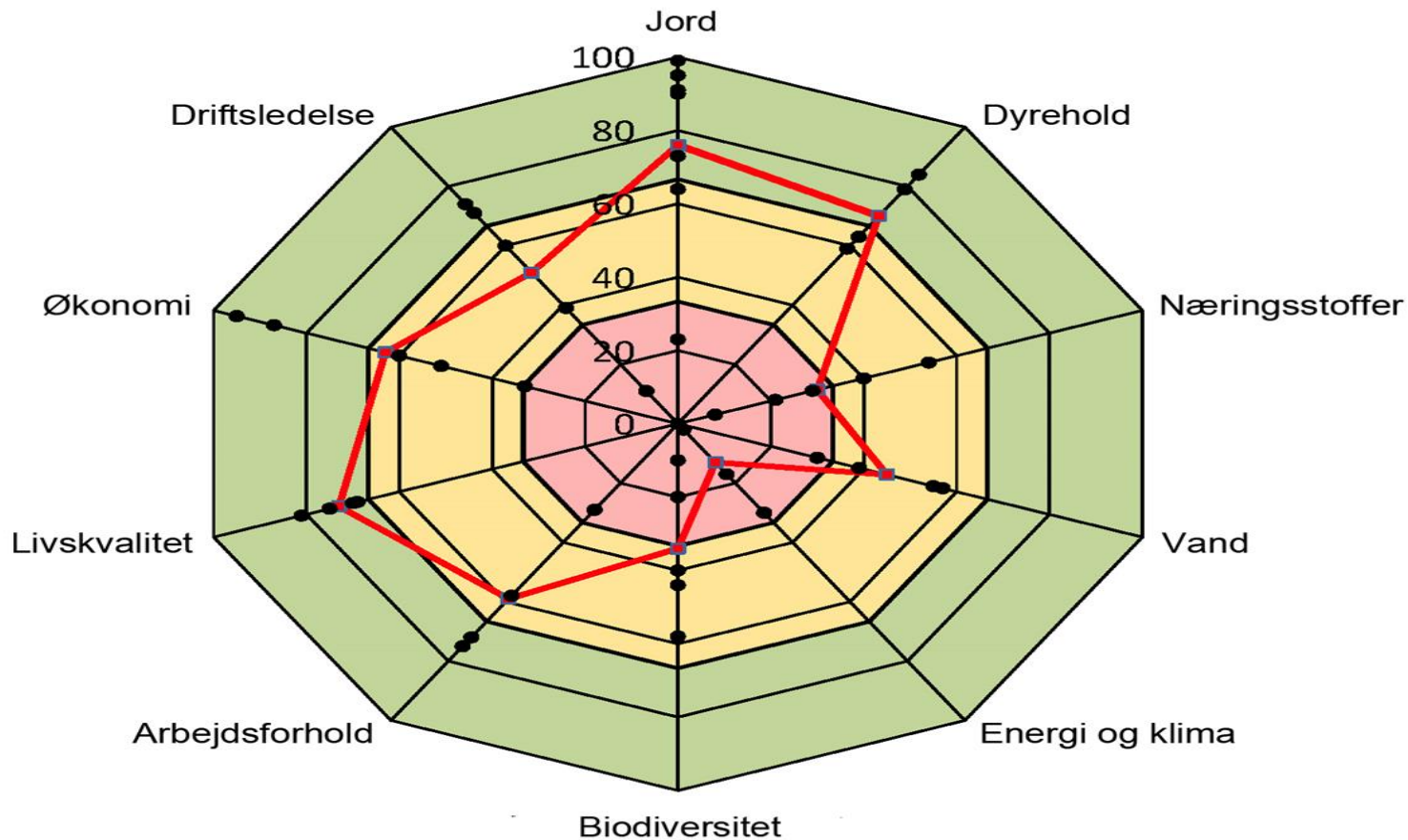

Korn og mel, biodynamisk

Falslevgaard, Korn og mel

10 TEMA, 42 SUBTEMA

SUBTEMAER ER DEFINERET AF EN RÆKKE INDIKATORER, SOM BLIVER NORMALISERET TIL EN 0-100 SKALA

Ifølge RISE er en score mellem:
0-33 problematisk,
34-66 kritisk
67-100 positiv

Polygon og rapport diskuteres og ud fra dette bliver bestemt hvordan resultaterne skal følges op i konkret handling

RISE AKTIVITETER 2015-2016

2015-2016: RISE som redskab i en strategisk udvikling af bedriftens bæredygtighed. (7 bedrifter)

2016: Bæredygtigheds tjek, som styrkelse af det økologiske bedrift (68 tjek)

2016: Markedsføring og RISE (4 analyser)

2016: RISE og undervisning; introduktion til bæredygtighed på Kalø, Dalum og Vejlbj LBS.

2017: ????? (Diskussion)

SELVE ANALYSEN, SPØRGSMÅL, BEREGNINGER, RESULTATER

Spørgsmål udvikles løbende i samarbejde med Schweiz

Beregningerne evalueres og justeres, hvis fejle findes (fx klima, N-intensiteten etc.)

Resultaterne giver mulighed for :

1. vurdering i samarbejde med landbrug
2. detalje undersøgelse af årsag til scoren
3. Udregning af gennemsnit for sektorerne
4. benchmarking af en mod gennemsnit

1	Jord	75
1.1	Jord management	84
1.2	Planteproduktivitet	89
1.3	Organisk stof i jorden	93
1.4	Reaktionstal	96
1.5	Jorderosion	33
1.6	Jordkomprimering	55

2	Husdyr	89
2.1	Husdyr management	100
2.2	Husdyrproduktivitet	96
2.3	Mulighed for naturlig adfærd	100
2.4	Dyrevelfærd	100
2.5	Husdyrsundhed	51

3	Næringsstoffer og miljøbeskyttelse	77
3.1	Næringsstof management	85
3.2	Gødskning	73
3.3	Plantebeskyttelse	100
3.4	Luftforurening	57
3.5	Jord- og vandforurening	70

4	Vandforbrug	90
4.1	Vand management	68
4.2	Vandforsyning	100
4.3	Vandforbrug	93
4.4	Kunstvanding	100

5	Energi og Klima	63
5.1	Energi management	80
5.2	Energi intensitet	85
5.3	Drivhusgasbalance	24

6	Biodiversitet	69
6.1	Biodiversitets management	60
6.2	Naturområder med høj HN	69
6.3	Landskabskvalitet	73
6.4	Produktionsintensitet	86
6.5	Mangfoldighed	55

7	Arbejdsvilkår	80
7.1	Personaleledelse	96
7.2	Arbejdstid	28
7.3	Sikkerhed på arbejdspladsen	100
7.4	Løn og indkomstniveau	95

8	Livskvalitet	70
8.1	Beskæftigelse og uddannelse	83
8.2	Økonomisk situation	75
8.3	Sociale relationer	75
8.4	Personlig frihed og værdier	75
8.5	Sundhed	63
8.6	Yderligere livsaspekter	50

9	Økonomi	68
9.1	Likviditet	70
9.2	Indtjening	21
9.3	Økonomisk sårbarhed	94
9.4	Gældsætning	54
9.5	Evne til at forsørge husstanden	100

10	Bedriftsledelse	84
10.	Mål, strategier og implementering	81
10.	Adgang til information	92
10.	Risikostyring	62
10.	Robuste relationer	100

ANALYSE AF SEKTOR RESULTATERNE FRA 2014.

RISE 2.0

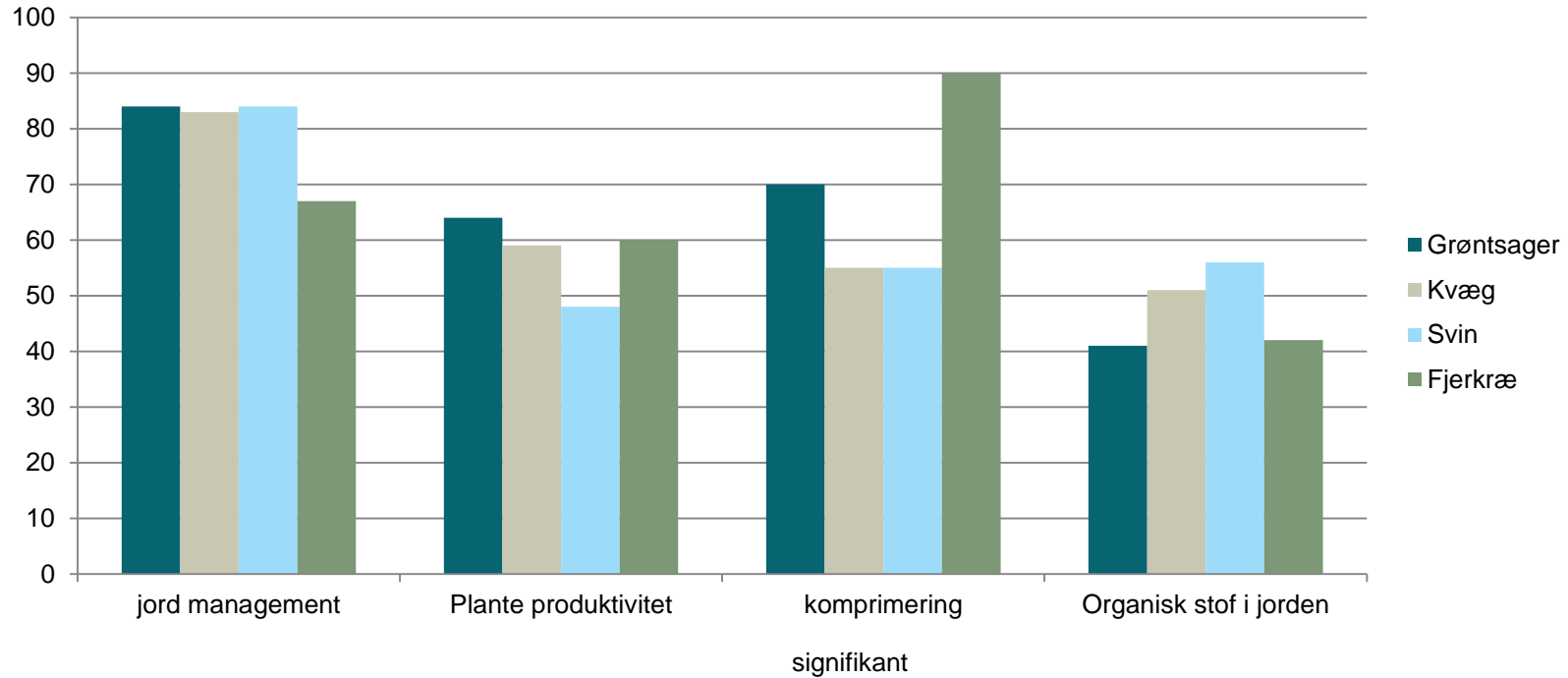
Konventionelle reference værdier

Score 1-100 (intervaller er sammensat subjektiv)

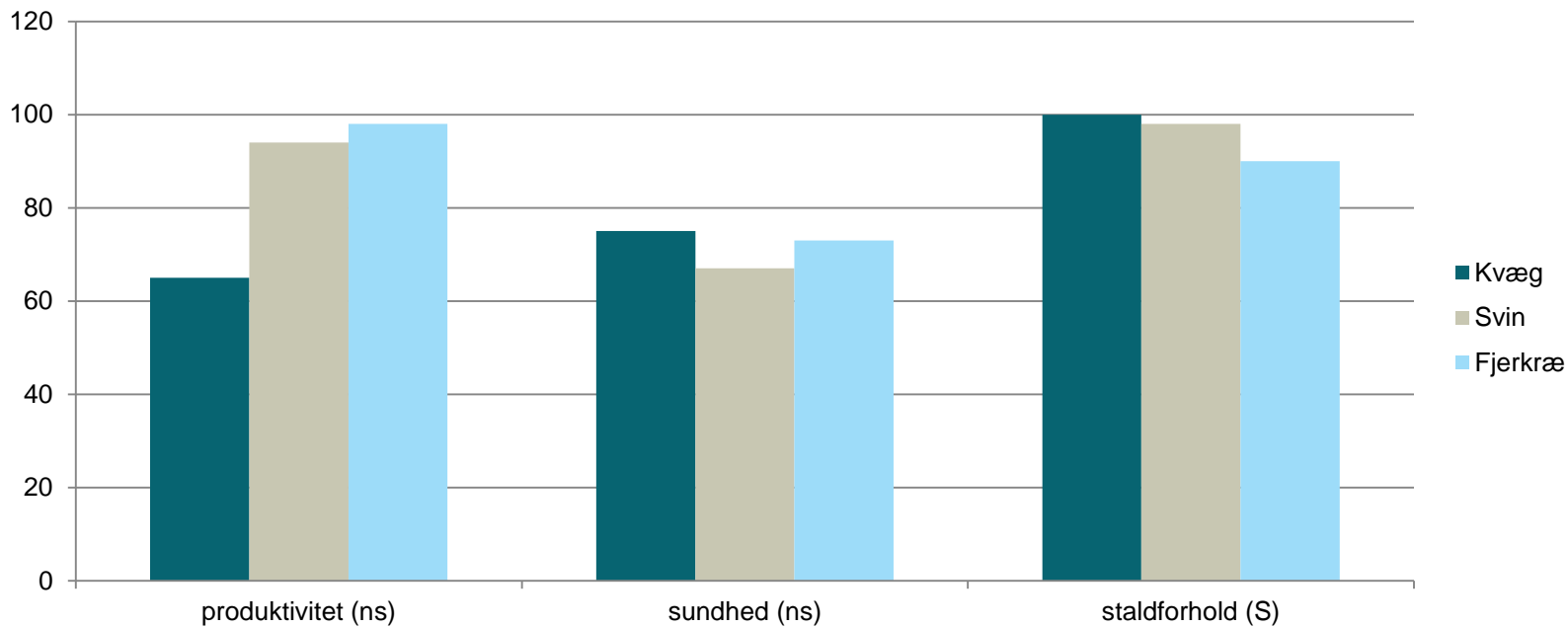
Indikatorer er også valgt subjektiv (svarer de til hvad vi synes er vigtigt?)

Beregning af Tema værdi som simpel gennemsnit af subtema (de vægtes lige hård)

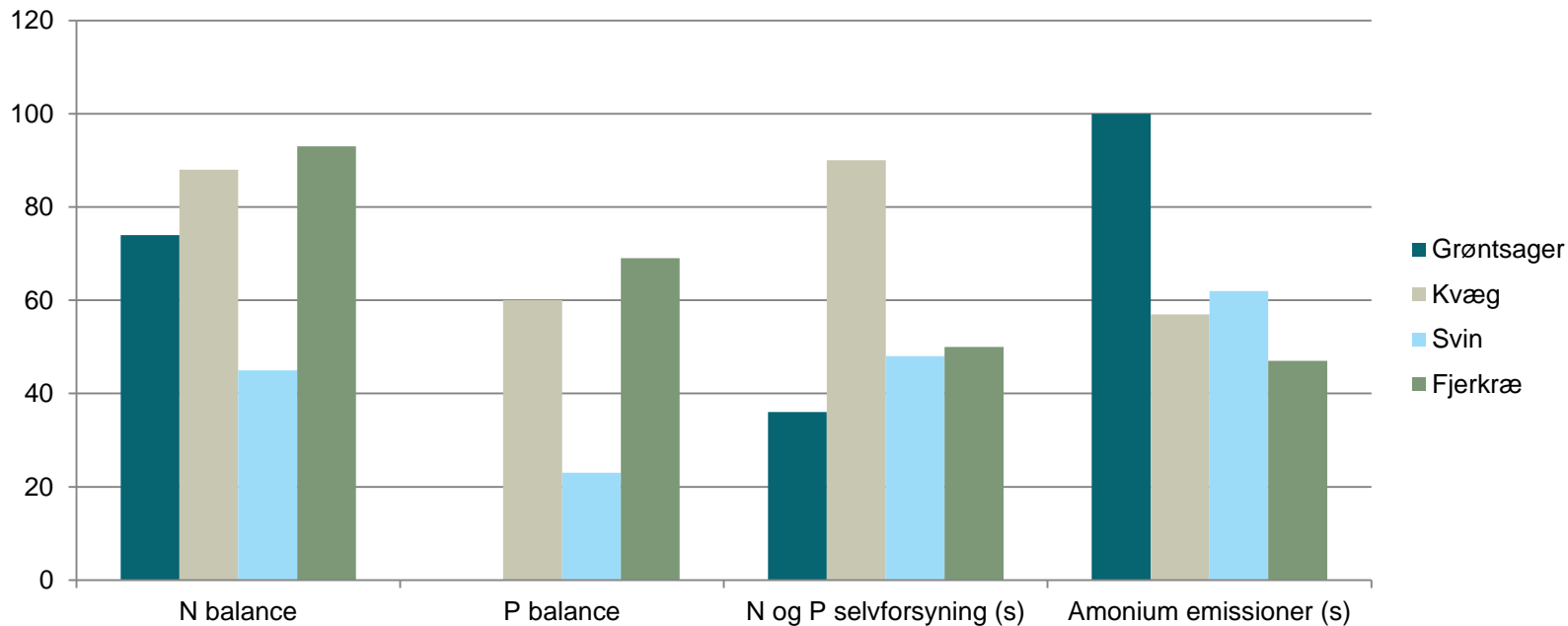
JORD, SAMMENLIGNING PER SEKTOR

HUSDYR

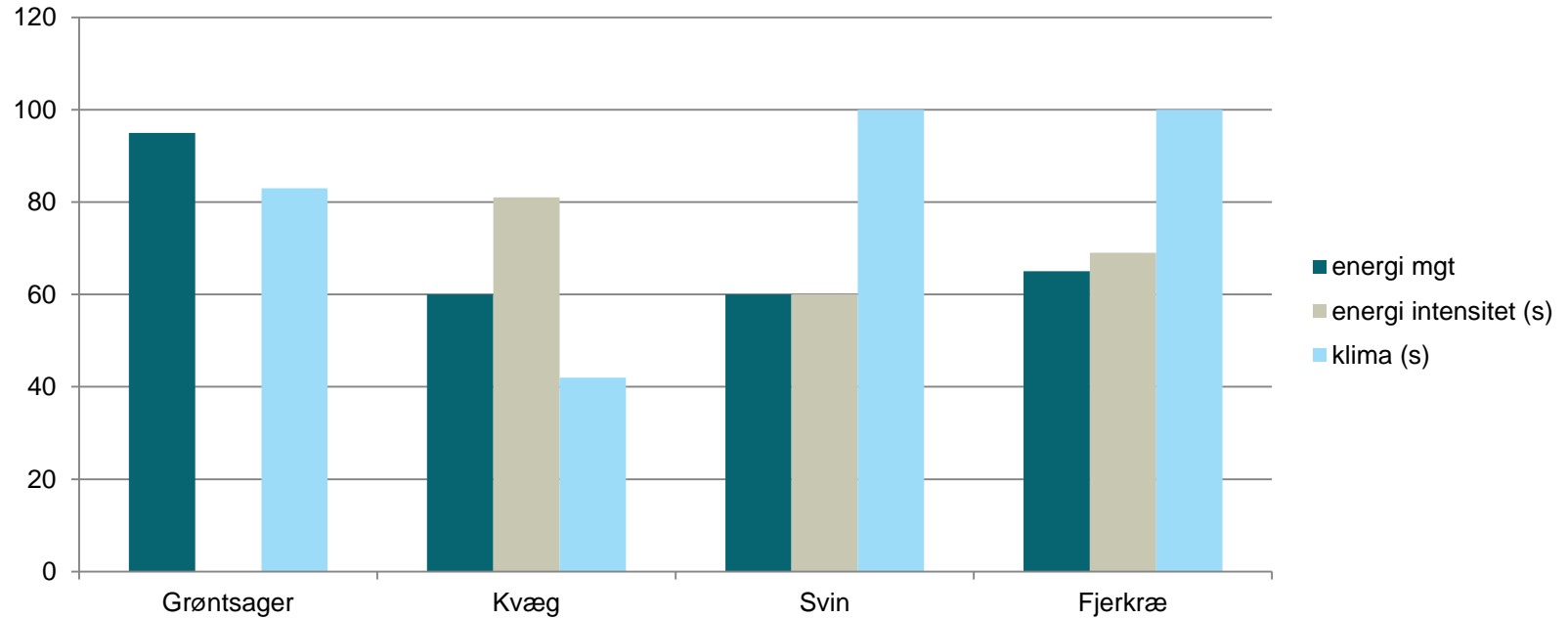
NÆRINGSSTOFFER

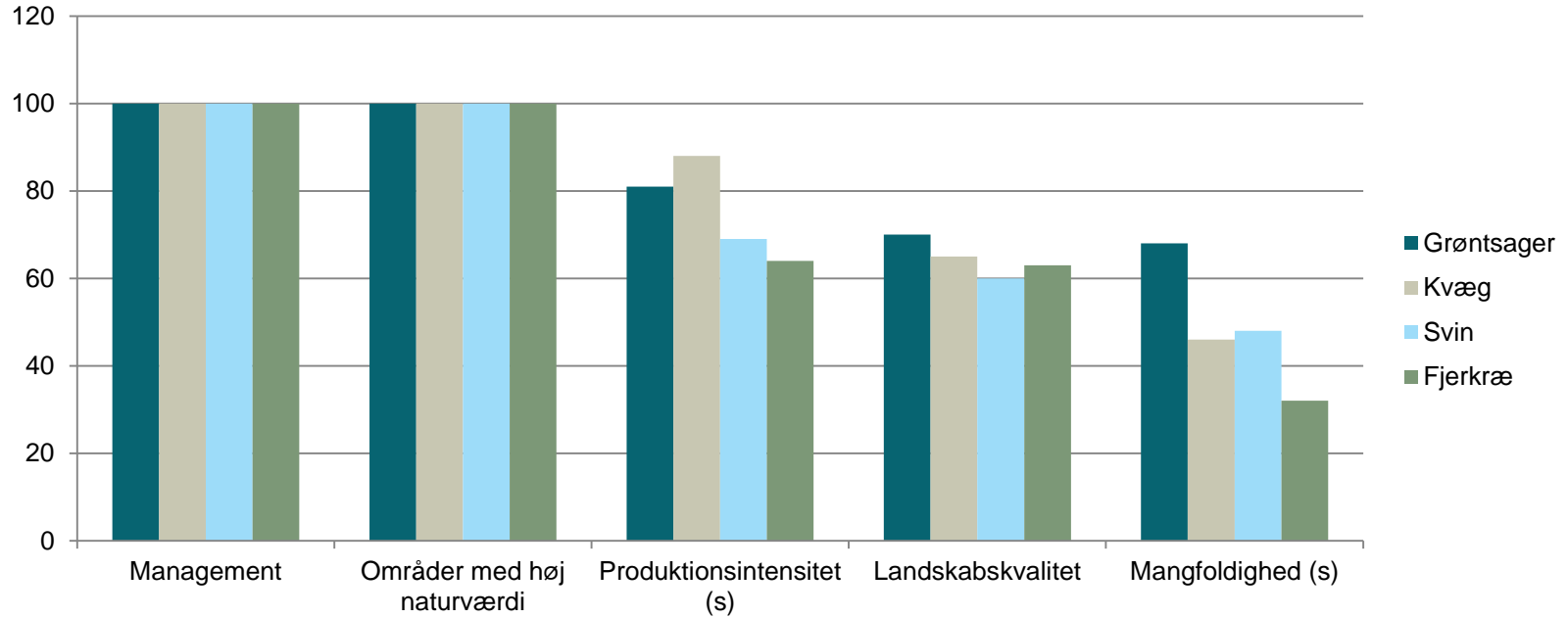
BEREGNINGER

Tekst	Enhed	Værdi	Værdi	Værdi	Værdi	Værdi	Værdi	Værdi
Næringsstoffer og miljøbeskyttelse	Point	85						
Materialeflow	Point		79					
N-selvforsyning: Husdyrbrug og Planteproduktion	Point			85				
N-selvforsyning: Planteproduktion	%				82.0			
N-selvforsyning: Planteproduktion	kg					18,994.8		
N-behov: Planteproduktion	kg						23,172.0	
N-forsyning: kunstgødning	kg						0.0	
N-forsyning: Importerede organiske gødninger	kg						4,177.3	
N-behov: Planteproduktion	kg					23,172.0		
Landbrugsareal (AA) i ha	ha					149.9		
N-selvforsyning: Husdyrbrug	%				88.2			
N-selvforsyning: Husdyrbrug	kg					24,319.7		
N-behov husdyr	kg					27,560.0		
Detaljerede resultater af hver husdyrkategori kan findes under punktet "Husdyrbrug".								
P-selvforsyning: Husdyrbrug og Planteproduktion	Point			66				
P-selvforsyning: Planteproduktion	%				56.8			
P-selvforsyning: Planteproduktion	kg					2,286.6		
P-behov: Planteproduktion	kg						4,022.4	
P-forsyning: kunstgødning	kg						0.0	
P-forsyning: Importerede organiske gødninger	kg						1,735.8	
P-behov: Planteproduktion	kg					4,022.4		
Landbrugsareal (AA) i ha	ha					149.9		
P-selvforsyning: Husdyrbrug	%				74.2			

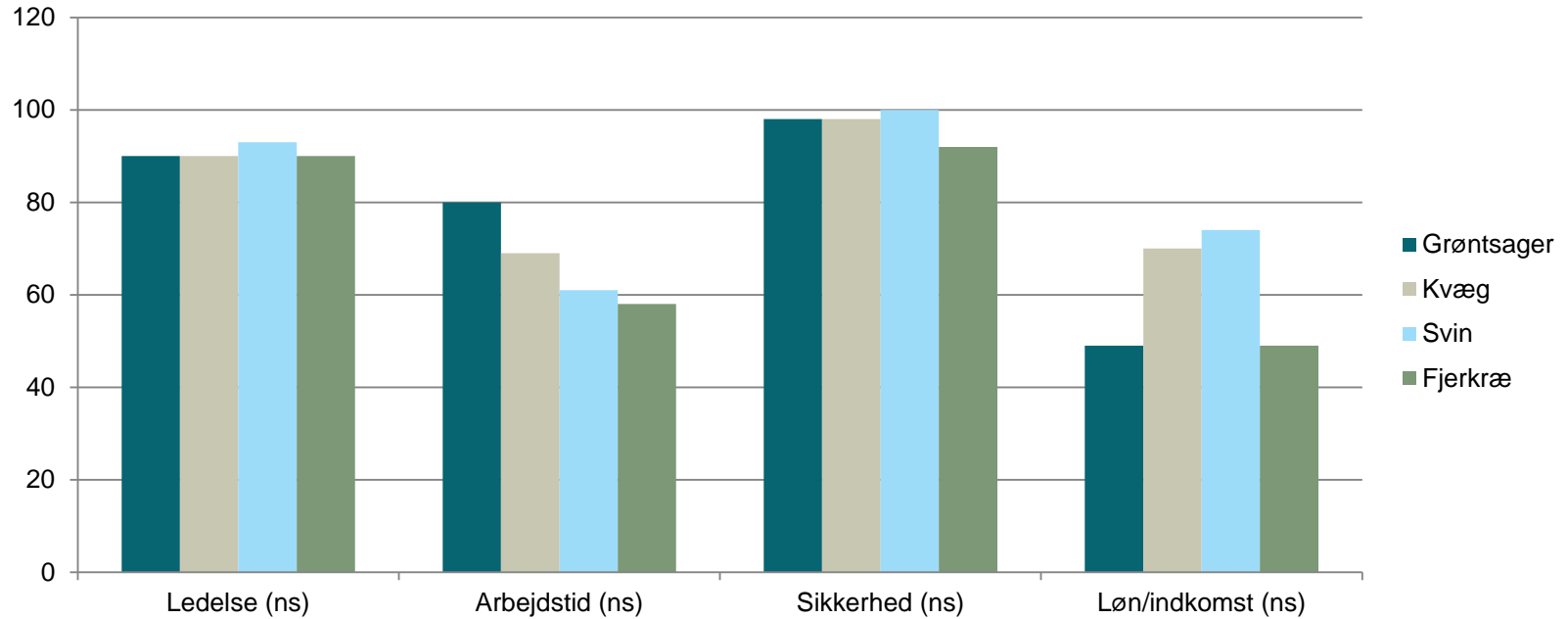
KLIMA OG ENERGI

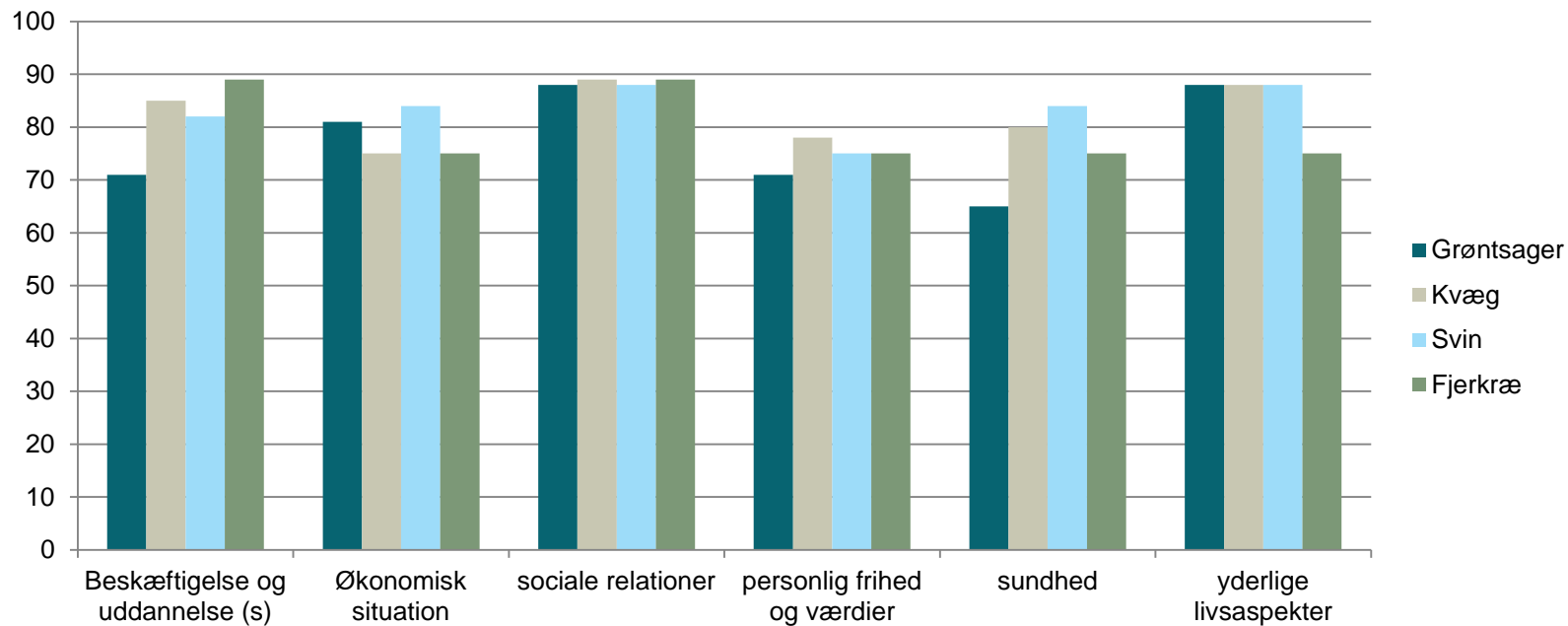
BIODIVERSITET

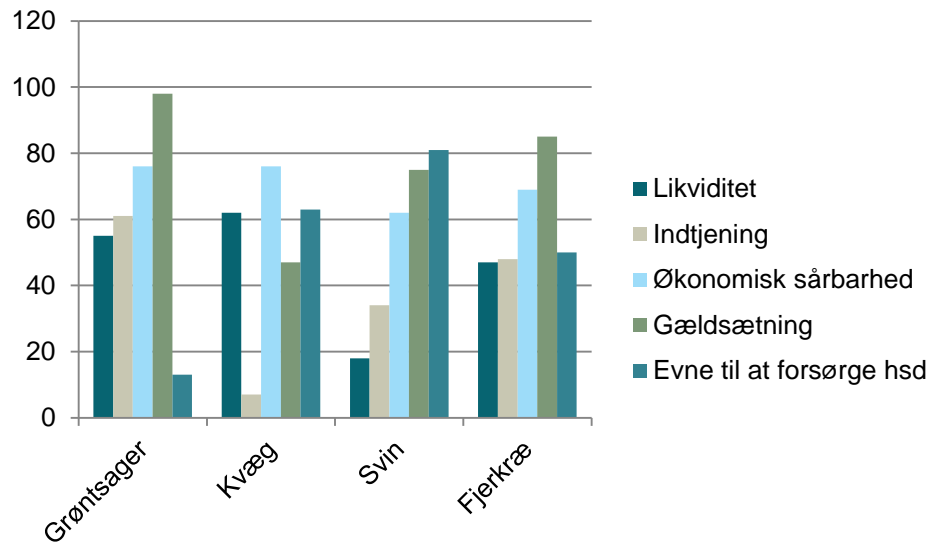
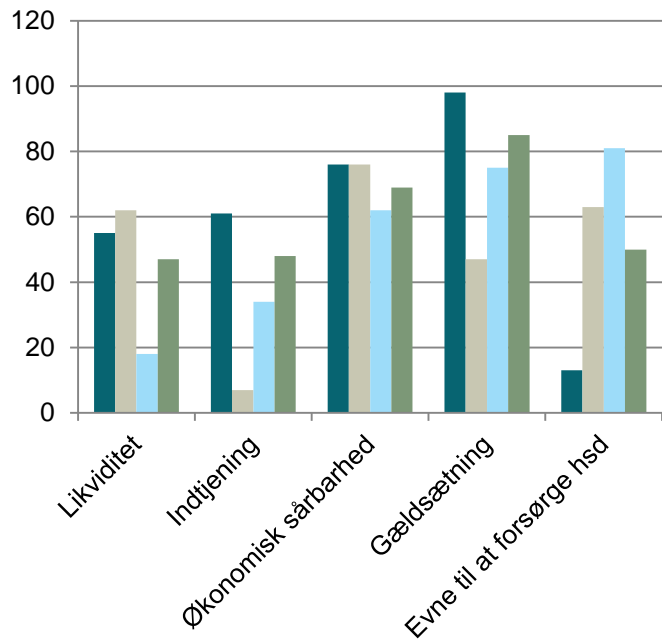
ARBEJDSVILKÅR

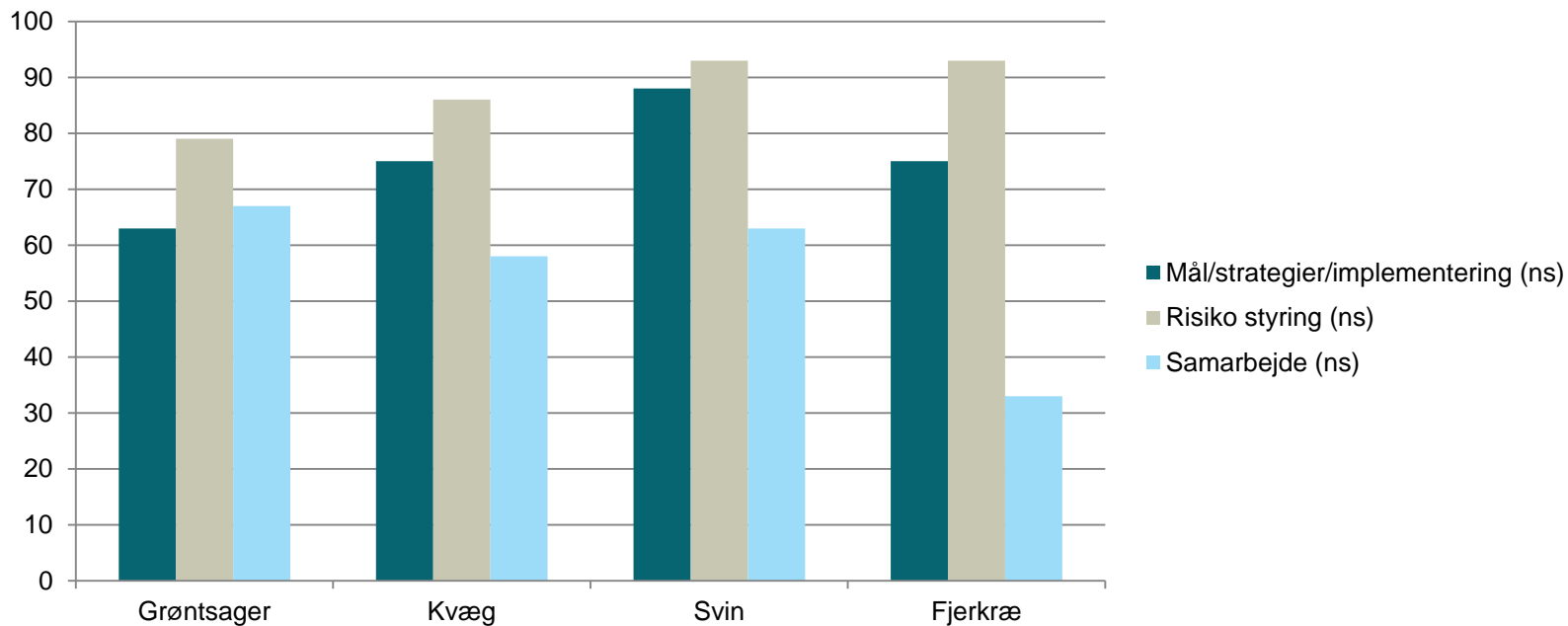
LIVSKVALITET

ØKONOMI

MANAGEMENT

RISE 3.0 FORBEDRET, NYE MULIGHEDER

Nye muligheder såsom direkte input, benchmarking mm.

Analyser lavet i
2016, hvordan
ser scores ud ?

Score	JORD	HUSDYR	NÆRING	VAND	ENERGI	DIVERS	ARBEJD	LIVSKV	ØKONOMI	LEDELSE
80,5	79	89	81	100	67	63	85	92	68	81
77,2	78	89	79	88	55	76	68	83	72	84
75,7	88	90	85	95	50	47	80	87	60	75
78,4	85	94	80	92	63	66	81	85	61	77
77,2	82	82	74	100	67	67	80	80	62	78
75,6	76	94	87	96	48	39	86	81	68	81
74,7	71		83	90	60	53	79	88	63	85
72,1	76	90	77	89	36	64	70	81	57	81
69,1	81	78	66	97	27	51	86	87	40	78
72,6	70	92	76	96	44	54	74	88	52	80
74,3	77	83	77	96	65	48	88	81	55	73
73,7	88	91	79	93	65	47	70	78	57	69
75,6	82	84	85	95	86	72	62	74	53	63
80,2	89	94	81	91	50	76	81	92	65	83
70,5	83	92	83	83	46	61	66	84	34	73
84,3	78	92	75	95	96	91	87	71	78	80
67,4	75	75	70	89	53	65	59	67	55	66
82,6	76	90	68	94	95	84	93	70	74	82
80,8	81	95	82	90	96	59	71	83	76	75

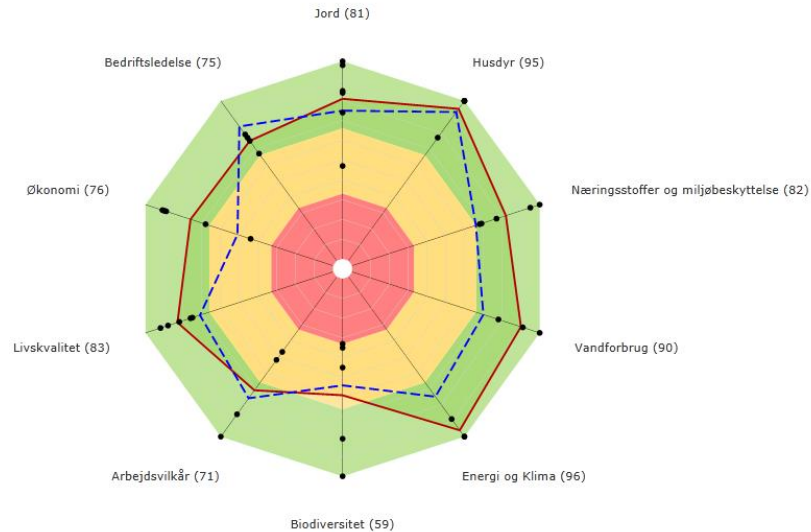
ANDRE SCORES

score	jord	husdyr	Næring	vand	Energi	Diverse	Arbejd	Livskv	Økonomi	Ledelse
76,5	75	89	77	90	63	69	80	70	68	84
81,6	61	87	81	91	73	61	90	94	99	79
74,1	89	88	82	79	55	63	77	83	45	80
79,4	73	89	80	94	63	70	82	88	72	83
78,1	63	83	83	76	75	86	83	77	74	81
78,8	77	92	81	78	54	70	91	86	72	87
81,1	79	87	75	87	83	72	84	86	67	91
73,5	69	91	82	82	67	60	69	90	45	80
80,9	70	91	83	88	90	67	80	70	86	84
80,6	67	91	81	78	77	53	94	90	93	82
87,1	96	86	80	88	89	63	86	100	96	87

Diskussion om niveau ?

RISE SOM INDGANG TIL STRATEGISK UDVIKLING PÅ BEDRIFTEN.

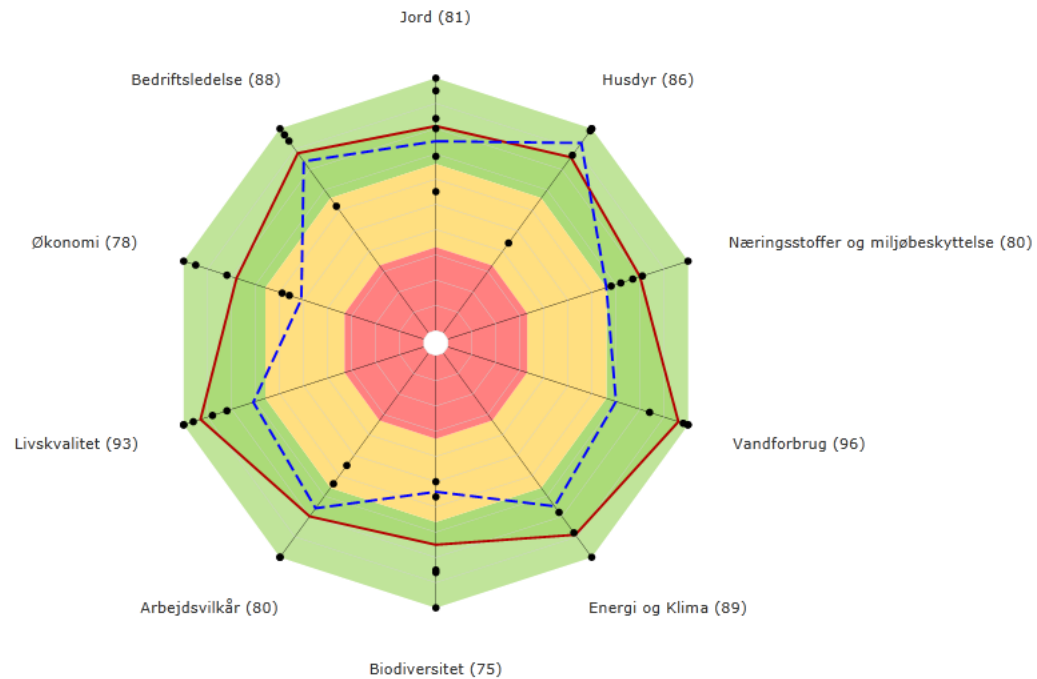
Lavet analyse i 2013 og igen i 2016

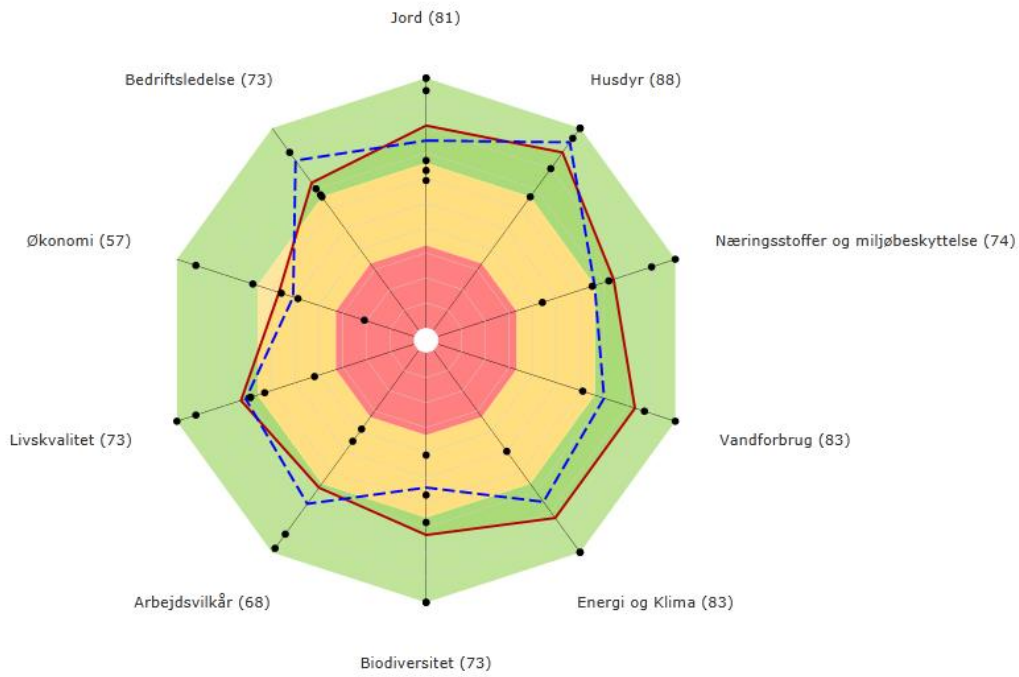
Blå = 2013

Rød = 2016

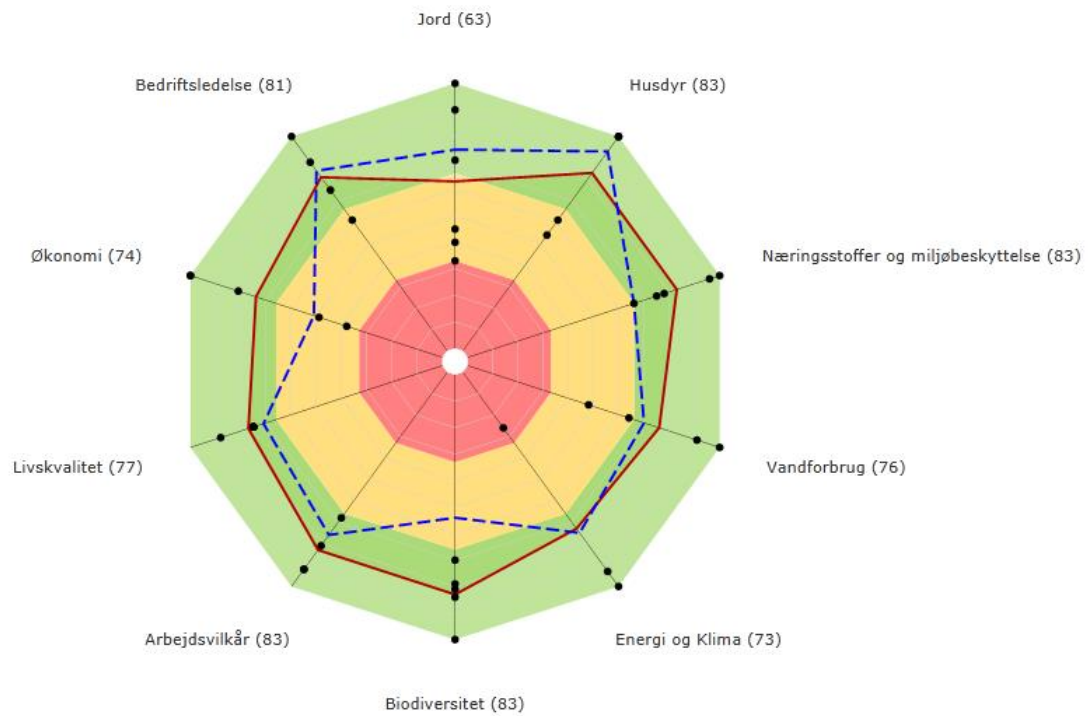
TBK-Agrinord

JBJ LMO

HSO- Ørd

BIB LBS

HVAD SYNES LANDBRUG SOM HAR VÆRET INVOLVERET I HELE FORLØBET

Evalueringsskema:

Hvad var nyt fx:

- Det personlige
- Livskvalitet
- Generationsskifte
- Klima
- Biodiversitet
- Økonomisk levedygtighed

Hvad er du mest optaget af fx:

- kulstofbinding
- livskvalitet
- økonomi
- gylle
- markedskræfter som ikke er bæredygtigt
- sammenspillet mellem tema og subtema
- næringsstof balance
- klima
- driftsledelse
- produktivitet

OGSÅ KRITIKPUNKTER

Tager for lang tid.....

For lidt opfølgning.....

Interviewer skal holde mere fast !

For styrende (metodisk) ! Ikke plads til egne veje

Hvad er konsekvenserne, tydeligere på tværs af tema

Mere hjemmearbejde ville gøre processen bedre

Giver det effekt ?

HVAD NU ?

Vi har råd til at lave 57 BD tjeks i 2017 hvor der gives tilskud 11.100 kr. per tjek (ca. 12 timer).
Licens koster 740 kr per tjek.

Der er aftalt koordinering fra SEGES-Økologi innovation, i forhold til Schweiz

Fagligt opdatering: Der er aftalt at arbejde med klima delen i RISE, forbedring og mulig integration med andre klimaværktøjer. Arla, ØLF.

Forsøg på at gøre det billigere: Søgt om støtte til automatisk data overførsel fra økonomi rapport samt mark online til RISE.

Samarbejde med erhverv og kommuner.....